

# Učiteljski Tovariš

Glasiło „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

**Jakob Dimnik** in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Ljudevit Stiasny: Kako bi se izboljšalo šolsko obiskovanje? — Adam Mickiewicz. — Književnost in umetnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Gospodarski program.

## Kako bi se izboljšalo šolsko obiskovanje?

(Pisal Ljudevit Stiasny.)

**R**eklo bi se žrebļje v Kropo nositi, ako bi hotel govoriti o potrebi rednega šolskega obiskovanja. Da je od njega odvisen uspeh ljudske šole, so pripoznali ne samo vsi pedagogiški pisatelji, ampak tudi skoraj vse evropske države s tem, da so vpeljale posilno šolsko obiskovanje. Najboljše je vendar tam, kjer je zašla potreba in korist ljudske šole v najnižje sloje.

Da bi se izboljšalo šolsko obiskovanje ter s tem povzdignila ljudska šola, dajejo nekatere države v Evropi predpravice branja in pisanja večim pred anafalbeti. Tako je vpeljano v Švediji, kjer je šolsko obiskovanje izborno in kjer je zaradi tega najmanj anafalbetov v Evropi, da dobijo trgovski in obrtniški patent le branja in pisanja veči. Tudi v Rusiji, kjer je ljudsko šolstvo še na nizki stopinji, se je zljajšalo v zadnjih letih vojaško službovanje onim, ki so dovršili ljudsko šolo, od 6 na 4 leta.

V naši državi nimajo branja in pisanja veči nobenih pravic pred anafalbeti, pač pa skrbi državni šolski zakon za redno šolsko obiskovanje. Žalibože se ne izvršuje povsod redno, ampak se mu skušajo mnogi izogniti.

Da se pa doseže redno šolsko obiskovanje, ga morajo podpirati v prvi vrsti starši. Pač se dobijo tudi pri nas taki kraji, kjer je zašlo zanimanje za ljudske šole v najnižje sloje, a žalibože jih ni veliko. Obrt, kupčija in splošna omika pri nas še ni na oni stopinji kakor drugod. Zato ne spoznajo nekateri starši, osobito na kmetih, korigisti šole. O koristi šole se razen tega v nestrokovnih časopisih in knjigah jako malo bere. Pač pa se mnogo bere in sliši, kako ogromni so stroški, kako neznatni so uspehi, kakšni so učitelji itd. Ni čuda, da se mnogi ne zanimajo za ljudsko šolstvo, ni čuda, da so še vedno nekaterniki ljudski šoli sovražni. Da je dobro in potrebno, da zna dandanes vsak brati in pisati, pripozna pač vsak, a čujejo se glasovi: čemu slovnica, realije itd. Večinoma pa to izjavljajo taki, kateri bi najrajši imeli otroke vedno doma.

## Adam Mickiewicz.\*)

**N**a sklonku XVIII. století odehraly se na dvou koncích Evropy dvě tragedie dějinné — civilisace světla triumf a zmazala se hanbou na věky. Na Západě Francie vedla válku pro „práva člověka“ v struhách krve, na Východě uloženo do hrobu celý národ, živd, hrdinsky — rozebrano Polsko. Leč mohyly porostly květinami. Hle! již v dvě léta po posledním rozdělení Polska počíná v zemi vlaské z počátku slabě ozyvati se písen, kterou brzy po celé Evropě trouby „legionů“ roznesly hlasem protestu: „Jeszcze Polska nie zginęła!“, a 24. prosince 1798 roku — tedy sto let tomu — rodi se na Litvě, v Zaosiu k. Novogródka, Adam Mickiewicz, muž, který byl nejslechetnějším obrazem genia polského, mlekem a krví svého pokolení, a jedním z největších básníků světa.

Mickiewicz patří k řadě tých duchů vyvolených, kteří nejsou majetkem jedné epochy, jednoho národa. On náleží všem národům, všem časům: jest štěstím svojego

národa — chloubou lidstva. Není to jen věštec-básník, je v něm něco apostolského, nebo žil pravdou a poesii jako chlebem vezdějším, a genius jeho měl moc živelní: vždyt' improvisoval truchlohry celé.

U kolébky jeho stala rakev Vlasti, křik zoufalství otců, zakovanych do pout otroctví, kolébal jej do snu nemluvnátkem, avšak dětinství jeho ozářovala již hvězda Napoleonova, které svůdnému lesku Poláci uvěřili. Z toho křiku a z těch nadějí vzrostl stigmat pomazání jeho na celý život: bezmezná láska k národu, trpícím nevině, nenávisť k tyranství každému bez výjimky, vira v zmrtvýchvstání Polska. V všem mládí, jako žák staré akademie vilenské, prošel muky Wertherovy a vyzpíval je v části I. a IV. fantastické básni dramatické p. n. „Dziady“ (viz česky překlad J. Vrchlického p. n. Tryzna). Jen že jeho Gustav stojí mnohem vyš, nežli hrdina Goetheův! Básník německý ozářil samovraždu z lásky blesky mučednictví a sebeobětování, Mickiewicz, když srdce jeho krvácelo v zoufání, sepsal své bolesti krví a slzami, avšak utonutí v jednom citu, byt si byl tak slechetny, jak láska, představuje jakožto sobecké a neslušné. A psal to teprve 23 let stár!

\*) Ob 100 letnici njegovega rojstva. Uredn.

Vztrajnemu delovanju učiteljevemu se pač posreči te predsodke ublažiti, ako mu ne delajo drugi zaprek. Ako pa podirajo drugi, kar on sezida, je večinoma zaman ves njegov trud. Hvala Bogu, da ni povsod takih razmer, in upati je, da zaide zanimanje za ljudske šole tudi pri nas v najširše kroge.

Uspeh ljudske šole je odvisen od učitelja. Da pa dožene izboren uspeh, mora biti v prvi vrsti redno šolsko obiskovanje. Kjer se zanima ljudstvo za šolstvo, je to pač lahko, kjer ne, se mora boriti z marsikaterimi težavami. Pred vsem mora učitelj skušati, da obiskujejo učenci radi šolo. V ta namen se mora potruditi učitelj učencem olajšati učenje z vestno pripravo, raznimi učili itd. Da je pouk mikaven, naj ga osladi z raznimi pripovedkami, povestmi, pravljicami itd. Tudi disciplina ne sme biti prestroga, ampak učenčevi starosti primerna. Ako si je pridobil učitelj na ta način ljubezen svojih učencev, ako se vesele učenci na pouk, potem izginejo potepanja učencev, pač pa se čuje, da je prosil ta ali oni učenec jokaje starše, naj ga puste v šolo.

Da pa doseže učitelj redno šolsko obiskovanje, ni dovolj, da samo naznanuje zanikrne starše, ampak mora storiti še marsikaj drugega.

Najložje pošiljajo starši otroke v šolo pozimi, a vendar je v tem času v mnogih šolah prav slabo šolsko obiskovanje.

Oglejmo si šolsko obiskovanje v tem času v severnih evropskih deželah, kjer je zima veliko hujša kot pri nas.

V Rusiji je šolsko obiskovanje pozimi najboljše. Rusi namreč radi oblečejo otroke pozimi v toplo kožu-hovino, da jih ne zebe. Ako so ceste slabe, ali ako so šole oddaljene, peljejo otroke na saneh v šolo ter jih puste tam več dni. S seboj jim dajo potrebne hrané, v prvi vrsti čaja, da si zamorejo skuhati toplo pijačo. V nobeni šoli na kmetih, kjer so otroci oddaljeni od šole, niso brez samovarov. Ako torej ostane učenec čez poldan, ali celo več dni skupaj v šoli, si skuha sam v samovaru potrební čaj.

V Švediji in Norvegiji zapade sneg mnogokrat po več metrov visokó. Otroci obiskujejo vseeno v takih časih šolo prav redno. Drsajo se namreč v šolo s pripravnimi

snežnimi črevlji (skiji), s katerimi se ne samo hitro pomikajo naprej, ampak jih skiji obvarujejo, da se ne pogrezajo globoko v sneg. Tudi v Avstriji so vpeljali v zadnjih letih ski ali snegulice. V Špitalu pod Semeringom se drsajo že celo otroci s snegulicami prav pridno v šolo in domov. Na Kranjskem so podobne snegulice, smeči imenovane, že več stoletij v rabi v ribniških krajih.

Kakor si drugod prizadevajo olajšati učencem šolsko obiskovanje pozimi, tako bi se moralo tudi pri nas. Žalibože se vendar v tem oziru pri nas premalo stori. Res se nam smilijo otroci, ako pomislimo, da morajo mnogokrat slabo oblečeni po slabih potih v ostri zimi hoditi tako daleč v šolo. Mnogokrat se še odrasli ljudje ne zganajo iz hiše, a otroci morajo iti v oddaljeno šolo. Živina pa doma počiva, hlapci in dekletke so brez dela. Kako lahko bi se sosedje pogovorili, da bi zapeljali zaporedoma učence ene vasi v slabem vremenu in po slabih potih v šolo. Pač se to v nekaterih krajih zgodi, vendar ne v mnogih. Ako pa ni predaleč v šolo in ako so poti dobri, učence manj zebe, ako hodijo peš. Saj se otroci ne boje snega. S kakšnim veseljem ga pozdravijo, ko začne nalletavati. Ko pokrije sneg zemljo z belo odejo, jih težko krotimo v sobi. Mika jih ven, kjer jih čaka marsikatera zabava. Vrnejo se šele, ko jih začne močno zebsti v roke in noge. Z mokrimi črevlji hitijo k peči, ali zlezejo celo za peč, da se ondi posuše. A to je ravno jako slabo. Slabo je, ako gremo iz mraza k topli peči, še slabše pa, ako hitimo k peči z mokro obleko. Zato se morajo otroci sezuti, ako jih v noge močno zebe. Tudi naj ne gredo takoj k topli peči, ampak naj si drgnejo noge ali roke s snegom, ali naj vtaknejo roke v mrzlo vodo za nekoliko časa ter naj se potem dobro obrišejo. Črez nekoliko časa jih ne bo samo v noge in roke več zeblo, ampak le s tem se obvarujejo ozeblin. Doma naj učenci obujejo domače črevlje, ali naj hodijo rajši bosí ko v mokrih črevljih. Takisto naj učenci delajo, ko pridejo v šolo. Preden vstopijo v šolsko izbo, naj si dobro otresejo sneg z obleke in z obuvala. Ako je zadnje mokro, naj se sezujejo na svojem prostoru ter naj bodo v šoli bosí ali v nogovicah, ako so suhe. Dobro je tudi, da si zamenjajo učenci v šoli mokro obuvalo z domačimi črevlji, kar se je v neka-

Byvají časy úrodné v duchy velikanské. Takou epochou byla v Polsku doba Mickiewiczova. Již na universitě v Vilně nalezl se Mickiewicz mezi přátely neobyčejných srdcí a úmyslů. Sloučení v spolek Filomátů a Filarétů, pracovali ti mladí rytíři pravdy a krásy o zachování čistoty tělesné i duševní, a láska k vlasti, jednota bratrská, sebeobětavost, zápal, ocelová síla charakteru, — to bylo jich heslo a cíl. V tom kruhu hledal Mickiewicz ukojení své zraněné duši, otužení k dalším bojům. A boje ty nastaly brzy. Vláda ruská zavedla vyšetřování, podezříváje nevinný spolek „přátel nauky a ctnosti“ ze spisknutí, a následkem toho Mickiewicz musil opustiti v roce 1824 milovanou Litvu, již nepopřáno mu nikdy víc spatřiti, a započal těžké tuláctví. Avšak ideálům mládí zůstal vždy věren — do hrobu, neb vždy byl jednaky, jak podařeny odlitek sochy. Cíl jeho byl vždy stejný, at' v mladistvém věku tvořil pro Filaréty vznešenou „Odu k mládí“, at' v třetí části „Dziadů“ (Tryzny) opěvoval utrpení vlastního národa, at' naposled v „Knibách poutnictví polského“ naříkal nad úpadem Evropy a triumfem tyranství. Volnost' a znovuzrození moralní

národu, spravedlnost', řídicí všechny záležitosti evropské, a odbudova Polska, jako nutný následek ery spravedlnosti — ta hesla vypsána jsou na jeho praporu. Utkvív v nich zraky, píše ve vyhnanství v Rusku „Konrada Vallenroda“ (překlad česky J. V. Sládkův), básen, která jest plamennou apotheosou lásky k vlasti, a současně tvoří nadšené posláni „Přátelům Moskalům“, tedy synům té země, která zalila Polsko mořem krve. Tam zpíval nepřítel tyranství — zde apostol bratrství národů. Ty ideály, vznešené a svaté, vedou jej, kdy radostně vítá veliký rok 1848 jakožto dennici, předcházející vzplanutí slunce svobody, postaví jej v čelo legie, jež hodlala vybojovati Itálii severní nezávislost', vijí se barevnou stuhou přes listy básníkem v Paříži redigovaných novin „Tribune des peuples“. Ovzduší evropské tižilo jeho šlechetné hrudi, touha za svobodou přeplnovala jeho srdce. Uvěřil v Napoleona III., poněvadž viděl v něm šermíře svobody, uvěřil v mlhavé blouznění Towianského, poněvadž „mistr“ sliboval mu obnovení, ušlechtnění Evropy. Ano i život svůj obětoval pro tu víru svoji, kdy máje na zřeteli její uskutečnění, zajel si až nad

terih šolah že vpeljal. Ako zebe učence v roke, naj jih vtaknejo v mrzlo vodo ter naj se dobro obrišejo. Vsekakor pa je potrebno, da pride učitelj ob takih dnevih zgodaj v šolo, da pazi, da ne gredo učenci k peči ter da storijo, kar je treba. Kjer delajo starši tako, in kjer se ozira v šoli na to, je radi mraza in snega pozimi primeroma malo zamud.

(Dalje prih.)

## Književnost in umetnost.

**Prirodopis rastlinstva.** Za nižje razrede srednjih šol spisal Alfonz Paulin, profesor c. kr. višje gimnazije v Ljubljani. S 308 podobami. — Cena trdo v platno vezani knjigi 3 K 20 h.; po pošti 10 kr. več. — Jako potrebno knjigo je izdala Ig. pl. Kleinmayr & Bambergova tiskarna. Že več let je pošla popolnoma Tušek-Erjavčeva botanika in nove je bilo že sila potreba. Da jo je spisal g. profesor Paulin, mu moramo biti jako hvaležni. Knjiga je pisana v lepi, čisti slovenščini ter je bila že v rokopisu odobrena pri c. kr. naučnem ministrstvu. Knjigo diči izredno veliko število jako lepih slik in sličic. Prirodopis rastlinstva postane učna knjiga, a tudi ljubiteljem rastlinstva sploh jo toplo priporočamo. Kakor sploh vse knjige iz založbe in tiskarne Kleinmayr & Bambergove, tako je tudi zunanost te najnovejše knjige zelo lična. Prepričani smo, da bodo naši dijaki pridno segali po nji.

**Sto narodnih legend.** Slovenski mladini in preprostemu ljudstvu v pouk in zabavo nabral in priredil Anton Kosi. V Ljubljani 1897. Izdal in založil J. Giontini. — Kosijeve narodne legende so se naši ljubi mladini zelo priljubile. Najboljši dokaz temu je ta, ker so prvi trije snopiči teh legend v prav kratkem času popolnoma pošli. Prav pametno je ukrenil g. Kosi, da je zbral vse legende v eno knjigo, katero je pa popolnil še s 52 novimi legendami. Cena trdo vezani knjigi, ki ima 235 strani, je 60 kr., po pošti 5 kr. več. Lično knjigo priporočamo kar najtopleje za šolarske knjižnice; pa tudi vsak odrasli človek dobi v nji mnogo kratkočasnega beriva.

**Na različnih potih.** Povest, primerna dečkom od 11. do 14. leta. Nemški spisal Franc Frisch. Za Slovence priredil Janko Leban, nadučitelj na Trebelnem pri Mokronogu. V Ljubljani 1898. V založbi in na prodaji pri Janezu Giontiniju, knjigarju. Trdo vezana knjiga velja 24 kr., po pošti 3 kr. več. — Povest je zelo zanimiva, kratkočasna in poučna. Prepričani smo, da jo bo naša mladina zelo rada čitala; zato tudi to najnovejšo mladinsko knjižico prav toplo priporočamo.

Bosfor, aby tam tvoril legie v čas války krymské, a našel smrt nákažlivou nemocí (1855).

Nelze říci, co v Mickiewiczovi více velebiti sluší: člověka neb básníka. Jako člověk jesti jedním z těch, jimž lidé starověku vznašeli chramy, — jako básník jesti největší v svém národě, a jeden z největších duchů světa. V prvním okresu tvoření básnického velicí romantikové Západu byli mu mistry; stoupaje jejich sledem, vyprostil poesii polskou z pout konvencionalnosti, z mrtvoty pseudoklassicismu, probudil ji k vlastnímu životu. Prvotiny nadání jeho „Ballady a romance“ (překlady české J. Necása a A. E. Mužíka), ty nejlepší v polském pisemnictví, stojí na vyšině současné poesie evropské, ačkoliv jsou to útvory ještě konvenční. Ořel nerozvinul ještě křidel k letu. „Oda k mládí“ to již paian Pindarův na počest' všech velikých idealů lidstva, a „Grażyna“, pověst' o hrdinské kněžně litevské, která hyne v boji, aby jen zamézila vlastizradě muže svého, to básen epicky dokonalá, jedna z nejlepších básní toho druhu v Evropě. Mickiewicz není vyhradně liryk nebo epik, jesti jedním i druhým, a vždy jedním z největších. Avšak u národů svo-

**Zabavni listi za slovensko mladino.** „Soča“ piše: Odkar je prenehala izhajati naša „Knjižnica za mladino“, je nastala suša na tem polju. Da bi se tej potrebi malo odpomoglo in bi dobilo nekaj dohodka, je začelo izdajati „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ posebno knjižico pod gornjim naslovom; ureja jo E. Gangl. — I. zvezek obsega povest „Pri stricu“, spisal Ivo Trošt. Str. 112 in stane mehko vezan 40 kr. Ako vzame vsaka slovenska šola le 5—6 iztisov, bode razprodana vsa zaloga in potem izide drugi zvezek. Mi iskreno želimo temu društvu več sreče nego jo je imela naša „Knjižica za mladino“, ki je bila trdo vezana dokaj cenejša, a je prišel po en naročeni iztisk šele na vsako drugo ali tretjo šolo. Ako bi bila naročena vsaka šola na dva iztiska, bi dobila „Zaveza“ do 800 gld čistega dobička na leto. — Dal Bog novemu podjetju kaj več sreče!

**„Slovanska knjižnica“.** — Prejeli smo dvojnati snopič 73. in 74. za mal. traven in vel. traven, ki prinaša izvirno romantično žaloigro „Strahomir“ v 5 dejanjih in romantiški igrokaz „Mlada zora“ v 3 dejanjih (po znani narodni pesmi). Snopič obsega 11 tisk. pol. — Velika suša vlada na dramatiškem polju slovenskem. G. Gabršček je menda hotel nekoliko odpomoči tej suši, zato je natisnil v svoji „Slovanski knjižnici“ ta dva dramatiška prvenca dveh mladih pisateljev. Obema igrama se pozna, da jih sta rodili mladi pesniški duši. — Cena 30 kr., v knjigarnicah stane pa le 36 kr. To je pač bagatelna cena.

**Pesmarica „Glasbene Maticice“** je našla tudi med Hrvati najprijaznejši sprejem. I „Obzor“ i „Agr. Tagblatt“ sta se izrekla o Čerinovi „Pesmarici“ jako laskavo, hvalila bogato raznovrstnost sprejetih kompozicij ter povdarjala zlasti veliko vrednost jedrnatih in kritičnih biografskih črtic v uvodu knjige. Poslednja številka „Vienca“ pa prinaša cel članek o tej prelepi „Matični“ jubilejni pesmarici ter končuje svojo priznalno oceno tako-le: „Mi ne možemo, da se nahvalimo ove „Pesmarice“: pa ju još jedanput od svega srca priporočamo i hrvat. pjevačkim družinama i ljubiteljima glazbe uopće“.

**Novo razglednice v korist družbi sv. Cirila in Metoda.** — Vendar enkrat smo dobili v roke razglednice, s katerimi mora biti vsakdo zadovoljen. Na istih vidiš sliko prvomestnika družbi sv. Cirila in Metoda, preč. g. Toma Zupana, c. kr. gimnazijskega profesorja v Ljubljani, vidiš njegov dvorec na Okroglem na prekrasni gorenjski strani in kranjskim, posebno ljubljanskim izletnikom jako priljubljeno goro Sv. Jošt nad Kranjem s cerkvijo in poslopji. — Slika občje priljubljenega g. prvomestnika je kaj dobra, in kdor ne pozna tega delavnega in resnega slovenskega moža osebno, naj si še posebno

bodnych, št'astnych, básníci jsou jen umělci, umění a krása jejich cíl a ideál, pro národy nešťastné jsou oni něčím větším — jsou chléb a manna, slunce a rosa života. Tak i Mickiewicz pridržuje se především té formy, která více vyhovuje jeho ideám, brzeji pohne srdcem rodáků. Odtud také pochází nesmírné bohatství tvaru, v které přiobleká své myslí. Od lehké písničky do velebné hymny a dramy citu lásky, vybuchajícího s obrovskou silou sopky, od mistrného sonetu do obrazu tytanické, války vášní v pevěsti poetické, a opět plně klidu, ruchu, barev a humoru malby života celého národa v eposu — všecky ky tvary, všecky stupně nadšení, napotkáváme v dílech toho obra. Egotismu. umění pro umění nenajdeš tam mnoho. Ostatně všecko, co básník polsky napsal, psal pro svůj národ neb o něm. „Konrad Vallenrod“, část' III. „Tryzny“, epos „Pan Tadeáš“ (překl. E. Krásnohorské) a biblické „Knihy poutnictví“ — to čtyry struny mohutné loutny, jež vyznivají v jednu melodii — lásku k vlasti. V „Improvisaci“ z třetí části „Tryzny“ dosahuje básník vrcholu nadšení, Prometheovým slákem povznaší se na tak závratné výšiny, na jakých

ogleda sliko, katera mu ga kar najbolje predstavlja. Razglednice so res okusne. Vsaka podružnica družbe sv. Cirila in Metoda naj si omisli nekaj takih razglednic, da jih pri društvenih veselicah razpeča med narod. Cena dopisnic je 5 kr. Podružnice in prekupovavci dobe 100 dopisnic za 4 gld. franko doposlane. V založbi jih ima knjigovezec g. Ivan Bonač v Ljubljani. — Ker te dopisnice na splošno ugajajo in ker imajo namen koristiti družbi sv. Cirila in Metoda, jih toplo priporočamo.

„Planinski Vestnik“, glasilo „Slovenskega planinskega društva“ v Ljubljani, kaj vrlo napreduje. Prinaša zanimive sestavke pisateljev turistov, in iz teh kakor iz drugih je razvidno, kako lepo se razvija turistika po širni slovenski domovini, kateri so hoteli naši sovražniki prav potom turistike povsem vzeti slovensko lice. V zadnji številki je pa pričel „Plan. Vestnik“ prinašati turistične spise staroste slovenskih turistov g. Kadilnika v Ljubljani, ki so svoj čas zbuvali pozornost in ki se današnji dan baš tako zanimivo čitajo.

Iz poročila o novih členih vidimo, kako raste češka podružnica, katera šteje vedno več členov. Čehi se vrlo zanimajo za slovensko turistiko, ki si je pridobila v kratkem času toliko ugleda.

## Naši dopisi.

**Z Gorenjskega.** (V spomin † Andreju Vavknu.) V dan 20. mal. travna t. l. se je v gorenjskih Cerkljah vršil prav žalosten cerkveni obred; položilo se je namreč vpricho ogromne množice sožalnikov visokih in nizkih stanov k večnemu počitku truplo ranjkega Andreja Vavkna, umirovljenega ondotnega nadučitelja, na katerega sme slovensko učiteljstvo biti ponosno dotlej, dokler bo trajal njegov spomin. Naj zapiše torej tudi „Tovariš“ nekaj besed v njegov spomin.

Ranjki Andrej Vavken se je rodil l. 1838. v Planini pri Rakeku na Notranjskem. Bil je jako nadarjen mladenič, zlasti pa še spreten v godbi in petju, zato si je izbral učiteljski stan. V njegovi dobi in v prejšnjih časih so imeli učitelji, ki so bili dobri organisti, posebno med preprostim ljudstvom, največ veljave in ugleda. Menda ni bil dopolnil še 19. leta, ko je bil poslan kot učiteljski voditelj v Cerklje. Vavken se je oklenil šole, orgel in cerkvenega petja z vsemi močmi krepke mladosti, in zdajci je zaslovel glas njegovega uspešnega delovanja na daleč okrog. Kot organist je imel malo sebi enakih sovrstnikov v vsi deželi; plodne svoje pevske misli pa je zvijsal v

nemnohym jen duchům dopřano bylo se povznesti; vtírá se do nebes a vyzývá Boha do boje, chtěje odebrati mu vládu duší a samemu řídití svět láskou a spravedlností. V „Knihách“ hlasem proroka volá svůj národ k opravě bludů a běduje nad úpadem Evropy. „Pan Tadeáš“ to epos národní, jakym se nemůže honositi žádné jiné pisemnictví novodobé, — to Polsko celé.

Mickiewicz byl synthesou ducha slovanského. Bohatství obraznosti, jen jen že nepřekupující bujností orientální, hlubokost citu a zápalu, přecházející v sfery blouznění a mysticismu, všecky ale city převyšující láska k vlasti — to jsou poklady této genialní duši. Tá láska k vlasti také v spojení s blouzněním slovanském vrhla jeho, professora akademie v Lausannu a Collège de France, v náručí mystické doktriny Towianského proto, že viděl v ní spasení pro svůj národ.

Mickiewicz to největší upostřed Slovanů — to Král-Duch Slovanstva. On soustřeďuje v sobě hloubku citu Schillerovu, vášen Byronovu, jednoduchost' a plastiku Homerovu s holubí a naivnou vírou prvních vyznavačů Kristových.

prelepe napeve, katerih je pod naslovom: „Napevi cerkvenih pesem, nabral Andrej Vavken, učenik v Cerkljah“ izdal sedem zvezkov. Razen malega števila, katero je sprejel v svoj l. zvezek, so vsi drugi napevi njegovi duševni produkt. Iz Vavknovih melodij veje duh našega slavnega ranjkega Gregorija Riharja; njega si je prizadeval posnemati; zato so pa bile njegove pesmi tudi hitro razprodane. Tudi za pošteno dobrovoljno petje je Vavken nekoliko poskrbel z izdajo svojih „Glasov Gorenjskih“. Na čelo jim je postavil od ranjkega dr. Lovra Tomana izposojeni si motto:

„Zapojem rad mile, poštene,  
Iz mladega blazga serca;  
Nagnjusne, ošabne nobene  
Mi v strunice serce ne dá!“

V teh kratkih besedah je personificiran ves Vavken — tako je on mislil, živel, deloval.

Svoje nove domačije Cerklje se je bil Vavken oklenil koj o prihodu z dušo in telesom. Prebivavstvo je to jadrno zaznalo in mu izkazovalo svoje zaupanje. L. 1868. je bil izvoljen županom, kateri častni, pa težavni posel je opravljal do svoje smrti, dolgih 30 let. Enako dolgo (z nekaterimi posledki) je bil tudi načelnik krajnega šolskega sveta. Poleg tega je bil dolga leta cerkveni ključar, oče ubogih, c. kr. poštar, trgovec, gostilničar, lastnik velikega zemljiškega posestva in načelnik gasilnega društva. Očigled vsega tega ga je občina v priznanje njegovega obilnega in vsestranskega delovanja imenovala častnim občanom. L. 1883. je Njegovo c. kr. apost. Veličanstvo presvetli cesar Frančišek Jožef I. o svojem potovanju skozi Cerklje izrecno priznal Vavknovo obilno delovanje pri občini, šoli in cerkvi ter ga odlikoval z zlatim križcem za zasluge.

Ako se ozremo na vsa ta dostojanstva in opravila, katera je zvrševal Vavken v svoji novi domačiji, v Cerkljah, kamor je bil on, kakor se je baje večkrat sam izrazil: „Vse svoje imetje prinesel v robcu“, moramo priznati, da je delal s svojim vsestranskim trudom, prizadevanjem in uspehi učiteljskemu stanu toliko časti in da je združil v eni osebi toliko odličnih poslov in služeb, kakor komaj še kdaj kateri učitelj našega naroda. Kakor je bil pokojni Andrej Praprotnik v duševnem oziru in literarnem delovanju, tako je bil zopet Vavken po drugi strani res pravi „unicum“ med slovenskim učiteljstvom. Po 35 službenih letih kot učitelj je stopil l. 1893. v stalni pokoj, vendar pa je ostal učiteljem še vedno zvesto-udani sobrat. Kdor ga je osebno poznal, vsakemu se je priljubil; torej je imel v vseh stanovih zelo veliko prijateljev. To je posebno živo kazal tudi njegov pogreb, ki se je pač vršil na žalno-veličasten način. Izmed odličnih dostojanstvenikov so se ga vdeleževali: iz Ljubljane visokorodni gospod župan Ivan Hribar; iz Kranja: visokorodni gosposde dr. M. Gstettenhofer, c. kr. okrajni glavar; A. Žumer, c. kr. okrajni šolski nadzornik; J. Hubad, c. kr. gimnazijski ravnatelj; K. Šavnik, župan; mnogo gg. županov iz okraja; 12 oč. gg. duhovnikov, mnogo gg. sobratov-učiteljev, ki so ginljivo-lepo s svojim ubranim petjem pred domačo hišo, v cerkvi in ob grobu pokazali, kako drag jim je bil pokojni sobrat. Da je tudi vsa šolska mladina in neštevilno ljudstvo spremilo svojega nekdanjega g. učitelja, oziroma občinskega predstojnika na zadnjem potu, je umevno ob sebi. V marsikakem očesu se je zablisketala svitla solzica, ko je sprejemala hladna zemlja v svoje krilo truplo vrlega moža. Blag mu spomin! —

Jos. Levičnik.

**Iz logaškega okraja.** — Naša letošnja okrajna učiteljska konferencija se bo vršila v dan 15. rožnika t. l. v Cerknici. Razgovarjalo se bo o praznovanju cesarjeve petdesetletnice in pa o prostoročnem risanju. S konferencijo bo združena tudi prostovoljna razstava pismenih in risarskih izdelkov, deških rokotvornih in dekljskih ročnih del, kakor tudi praktičnih učil, ki so jih izumili učitelji sami.

Po zborovanju si bo učiteljstvo ogledalo svetovno-znano jezero, a drugi dan pa izletí tukajšnje učiteljsko društvo v romantično Predjamo, kjer se bo vršil tudi društveni občni zbor.

Na svidenje, tovariši in tovarišice iz logaškega in bližnjih krajev postojinskega okraja, v dan 16. rožnika t. l. v zgodovinskem gradu v Predjambi! —k.

**Z Goriškega** po prvem četrtku po Veliki noči leta 1898.\*) — Srečno smo ga dočakali. Prišel je bil tisti napovedani četrtek, prišlo je tisto napovedano zborovanje našega društva. Prešlo je tudi — brez posebne nesreče, četudi se je napovedoval grom in peklo. Predsednik našega društva je moral spoznati, da je za nekaj skušen starejši. S solzami v očeh se je zagovarjati poskušal, a ni hotelo iti in tudi ni šlo. Napravljena je bila zaupnica, katera pa je obtičala nekje pod klopjo. Žalostno za našega predsednika pa je dejstvo, da ga nehote bijejo njegovi najozži somišljeniki. Res je, gospod predsednik je dober mož, škoda je, da padajo na njegovo čestitljevo glavo taki „napadi“; glavo mu prizanašajte, dajte mu jih raje na močna pleča, katera so še vedno v dobrem stanu. Iz rešpektu pred njegovo sivo brado nočemo rešati podrobno njegovega zagovora, ki je bil bolj obtožbi podoben. Tako žalostne vloge še ni igral, kakor napovedanega dne. Sam si je kriv, da je pripravljena zaupnica obtičala pod klopjo. Nismo proroki, a vendar z gotovostjo lahko trdimo, da niso daleč časi, ko se bode na Goriškem splošno preklinjevalo, da učiteljstvo ni imelo na čelu pravega moža. Dragi gospod predsednik, ali Vam je tako vseeno, da bode nosili prokletstvo na sebi mesto blagoslova?! Poznamo Vas, da ste poštenjak, torej roko na srce in trezno premislite naš in svoj položaj in storite prostovoljno to, kar spoznate za pravo — za učiteljstvo, za revno, ubogo učiteljstvo. Toliko naj zadošča na ime g. predsednika. Kar pa zadeva njegove trditve, da bi bilo društvo pod njegovim vodstvom zadostno delovalo, to je gorostasna neresnica, katere nismo pričakovali. Vprašamo le ponovno: Kje so koraki proti „pons asinorum“, proti Ebenhochovemu šolskemu predlogu; kaj se je storilo, da bi zastopnika v okrajnem šolskem svetu vršila svojo dolžnost; kaj za primerno zboljšanje žalostnega gmotnega stanja?! Dovolj. Škoda besedi, ker pomagajo toliko, kakor bob ob steno metati.

Zborovanje našega društva je očitno pokazalo, da se bližajo časi, ko se zjasne vremena tudi med goriškim učiteljstvom. Koj po predsednikovem govoru se je oglašilo več tovarišev, kateri so brez namena metali žerjavico na glavo predsednikovo in njegovih pobočnikov. Gospod A. M. je bral take levite odborniku našega društva in obenem našemu „zastopniku“ v okrajnem šolskem svetu g. A. P., da kaj takega še ni doživel kateri učitelj na Goriškem od svojega tovariša. S pričami je bil pripravljen dokazati mu: prav navadnega ovaduštva; šuntanja in zaničevanja farizejskega tovarišev proti tovarišu; da med pridigo v cerkvi izprašuje svoje pevce o tem, kar so med tednom izvohali o bližnjem tovarišu učitelju, katerega je postavil pod njih nadzorstvo; da je navdihnil pritožbo na deželni šolski svet proti istemu učitelju. Zaradi vsega tega in enakega je predlagal g. M., naj učiteljsko društvo stori, kar je potrebno proti takemu zastopniku. Napadeni g. A. P. ni imel drugega ugovora kakor: ni res; a na obrazu se mu je poznalo, da je dobil že davno zaslužen lekcijo. Radovedni smo, ali ima sedaj še toliko predrznosti, da obdrži obe častni službi. In naš g. predsednik ni imel k temu drugega dostaviti, kakor da bi bilo prav, ako bi se nasprotnika pobotala. Zaman!

Vsak nepristranski predsednik bi bil storil svojo dolžnost ter naravnal, da se zadeva pojasni ter potem ukrenil potrebne korake. Takega zastopnika ne sme imeti še dalje učiteljstvo ne v odboru svojega društva, ne v okr. šolskem svetu; sicer ostane neizbrisljiv madež na njem. To so naše razmere, da se Bogu smili!

Na obrazu se je bralo navzočemu učiteljstvu, da soglašala z g. M.; marsikdo je pozneje izrazil: Tudi jaz bi bil lahko kaj povedal, a ni bilo potrebno, zakaj dovolj je bilo. Izjavljamo še, da prihodnjic se nadaljuje, ako ne bode to zadoščalo. Grmelo je torej, a ravno od na-

sprotne strani, od katere je bil grom napovedan. Strele so švigale, in ozračje se mora zjasniti.

Koj po tej nevihti je sprožil g. Leopold Furlani kaj važno vprašanje, katero se je že omenjalo v cenjenem „Učiteljskem Tovarišu“, namreč: „Kako stojimo s političnim društvom „Sloga“ v Gorici? Gospodu predsedniku, ki je bil v minulemu letu odbornik istega društva ter nekak zastopnik učiteljstva, se je poznalo na obrazu, da mu je to vprašanje kaj neljubo. Znano je namreč, da je vršil svojo dolžnost pri „Slogi“ ravno tako kakor jo zanemarja kot predsednik našega društva. Tako mojstersko se je držal, da ga je „Sloga“ kot peto kolo pri vozu odstranila ter ga ni več predlagala v novi odbor. Gospod Furlani je predlagal in občni zbor je predlog sprejel, da se izreče „Slogi“ nezaupanje. Gospod predsednik pa je čutil, da nezaupnica gre njemu kot našemu zastopniku v odboru „Sloge“ ter se je nekako zagovarjal, da ni mogel hoditi redno k odborovim sejам, katere so bile večkrat ob urah, ob katerih je bil zadržan.

Še marsikaj takega bi bilo prišlo na razgovor, ako bi ne bil g. predsednik postavil v razpravo druge točke dnevnega reda, za katero pa ni bilo posebnega zanimanja. Posameznih predlogov, kot zadnje točke, se ni stavilo, ker navzoči tovariši niso mogli več vztrajati ter so silili na zrak. Znamenja kažejo, da se bodo vremena zjasnila: dal Bog in sreča junaška!

## Vestnik.

**Cesarja Franciška Jožefa I. jubilejna ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem:** Gdč. Marija Wessner, nadzorovalna dama na višji slovenski dekliški šoli v Ljubljani, 1.50 gld.; gdč. Agneza Zupan, učiteljica v Ljubljani, 1.20 gld.; gdč. Marija Marout, učiteljica v Ljubljani, 0.90 gld.; gdč. Julija Borovsky, učiteljica v Ljubljani, 0.90 gld.; gdč. Franja Zemme, učiteljica v Ljubljani, 0.90 gld.; gdč. Emilija Gusl, nadučiteljica v Ljubljani, 1.50 gld.; g. Ljudevit Stiasny, učitelj v Radovljici, 3 gld.

**Učiteljski konvikt:** Gdč. Marija Wessner, nadzorovalna dama na višji slovenski dekliški šoli v Ljubljani, 1.20 K; gdč. Agneza Zupan, učiteljica v Ljubljani, 1.20 K; gdč. Marija Marout, učiteljica v Ljubljani, 1.20 K; gdč. Franja Zemme, učiteljica v Ljubljani, 1.20 K; gdč. Emilija Gusl, nadučiteljica v Ljubljani, 1.20 K.

**Slovenski šolski muzej:** „Slovensko učiteljsko društvo za koperski okraj“ 5 gld. — Tista društva, ki še niso vpsalala svojih prispevkov, prosimo lepo, da se čim preje odzovejo. — Slavnim šolskim oblastvom, šolskim voditeljstvom, tovarišem in tovarišicam ter šolskim in učiteljskim prijateljem, ki žele morebiti kako posebnost, bodisi učilo, knjige i. t. d., razstaviti v našem muzeju, naznanjamó, da bomo na željo vse take predmete dotičniku koncem kimovca vrnili; last muzeja ostanejo le stvari, katere bodo razstavili trgovci učil. Koncem leta bomo izdali „izvestja (katalog) šolskega muzeja“, v kojih bodo opisani vsi razstavljeni predmeti. Vsi predmeti za šolski muzej naj se blagovolijo pošiljati pod naslovom: Jakob Dimnik, učitelj v Ljubljani.

**V Št. Vidu nad Ljubljano** so bili o Binkoštih razstavljeni risarski izdelki učencev tamošnje obrtne nadaljevalne šole. Razstava je delala čast šolskemu vodstvu in posebe še pa učitelju risanja g. A. Sitschu, ki je pokazal, da je v risanju strokovnjak, kakoršnih je malo med učiteljstvom. Nekaj teh izdelkov bo razstavljenih tudi v slovenskem šolskem muzeju. — Enaka razstava je bila te dni tudi v Kranju, katera se je tudi prav dobro obnesla.

**Prevzvišeni knez in škof ljubljanski** je obiskal dne 6. t. m. višjo slovensko dekliško šolo.

**Iz c. kr. mestnega šolskega sveta.** O redni seji c. kr. mestnega šolskega sveta, katera se je vršila v

\*) Zaradi tesnega prostora zakasnelo. Uredn.

sredo dne 11. m. m. nam je došlo sledeče poročilo. Potem, ko proglasi predsednik sklepčnost in pozdravi navzočne, oglašajo zapisnikar kurentne dopise in pove, kako so bili rešeni, kar se vzame brez ugovora na znanje. Prošnja neke mestne učiteljice za dovolitev predplače v zdravilne namene se odstopi visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu s priporočilom, da ji pri veleslavnem odboru izposluje ugodno rešitev. Prošnja vodstva I. mestne deške petrazrednice za stalno ustanovitev desetega učnega mesta na tem zavodu se priporočilno predloži visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu. Glede nujno potrebne zgradbe za novo mestno dekliško osemrazrednico se sklene občinskemu svetu nasvetovati ono alternativo, po kateri bo možno pričeti z zgradbo poslopja še letos. Pritrudi se predlogu visoke c. kr. deželne vlade, da bi bila bodoča obrtna nadaljevalnica, katera bo pod enim vodstvom združena s c. kr. obrtnima strokovnima šolama, radi nedostatnosti prostorov te šole, nastanjena v prostorih II. mestne deške petrazrednice. Sklene se, vodstva mestnih šol pozvati, naj **šolski muzej**, ki se povodom desetletnice „Zveze slovenskih učiteljskih društev“ v proslavo 50 letnice vladanja Nj. Veličanstva prve dni vel. srpana t. l. otvori v Ljubljani, krepko podpirajo. Za razpisana učna mesta na II. mestni deški petrazrednici se stavijo visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu tero predlogi. Prošnja nekega mestnega učitelja za novčno podporo se s priporočilom predloži visokemu c. kr. deželnemu šolskemu svetu. Poročilo načelnika stalne šolske zdravstvene komisije o ogledovanju obeh sirotišnic in v njih nahajajočih se zasebnih ljudskih šol se vzame na znanje in se sklene, da se predstojništvoma teh zavodov naroči, naj odpravita male nedostatke, katere je komisija pri pregledovanju opazila. Končno se rešita še dve interni zadevi in se odobri še več izpustnic.

**Gospodarski program:** 16.) Filip Fajdiga, mizar in trgovina s pohištvo v Prešernovih ulicah št. 50 (nasproti novi pošti) v Ljubljani daje od iztržka učiteljskemu konviktu 5<sup>o</sup>/. Prosimo p. i. slovensko učiteljstvo, da kupuje v bodoče vse pohištvo izključno le pri tej tvrdki; povdarjamo pa opetovano, da naj se vsakdo, kdor kupuje pri tvrdkah našega gospodarskega programa, javi in zahteva, da se svota zabeleži v prid učiteljskemu konviktu; to omenjamo zaradi tega zopet, ker smo zvedeli, da nekateri tovariši, oziroma tovarišice tega ne store.

**Ivo Trošt.** O tem vrlem, marljivem in nadarjenem slovenskem učitelju, o kojem smo v 15. številki izpregovorili nekolik besed, je prinesla 10. številka letošnjega „Dom in Sveta“ z dne 15. vel. travna kratek životopis in prav dobro zadeto sliko njegovo. Med drugim pravi „D. in Sv.“ o Ivo Troštu: „V peresu je ves živahen, v življenju pa ga diči lepa skromnost. Kak drug mož njegovih zmognosti in zaslug, pa z večjo vsiljivostjo bi bil že davno kaka čislana glava v dobro plačani službi.“ — Res je tako!

„Svoji k svojim!“ Ni dolgo tega, kar je krojač L. v R. razposlal vsem šolskim vodstvom po Slovenskem svoje „Herren-Mode-Nachrichten“; ponuja tudi učiteljem obleko „na obroke“. Glede na to kličem gg. tovarišem: pozor! L. je Nemeč, ki ti prvokrat morda res postreže še dokaj dobro; ali kmalu boš jel dobivati zaležan, malovredno, morebiti celo staro (že nošeno) blago. Če te pa nesreča obišče in ne moreš obrokov plačevati natančno, te počasti L. kmalu s tirjajočimi dopisnicami, iznad katerih se blišči njegova „čestita podoba“; kmalu te izroči tudi sodišču in ti pokaže račune, ob katerih moraš strmeti. Poznam tovariša, ki se mu je godila taka; L. je tožbeno zahteval od njega celo desetak več kakor mu je bil dolžan. Šele, ko mu je dolžnik dokazal, da preveč tirja, se je L. izgovarjal na svojega knjigovodjo, češ, da se je ta pomotil! In tak mož je potem še tako drzen, da se vsiljuje slovenskemu učiteljstvu tudi po slovenskih tiskovinah. Ali ni nobene solidne slovenske firme, ki bi učiteljem tudi na obroke dajala obleko? Svoji k svojim!

**O P. Cebinu**, pred kratkim umrlem učitelju-trpinu, ni doslej še nihče pisal življenjepisa, dasi si v to pozival, vrli „Učiteljski Tovariš“. Pijeteta sicer veli, da „de mortuis nil nisi bene“; vendar bi bilo zanimivo zvedeti, kaj je v zadnjem času nekoč marljivega in nadarjenega moža toli potrla. Tudi pogreški, ki jih opazimo na svojem bližnjem, se dajo časih psihološko opravičiti. Tako vemo n. pr. o Prešernu, da bi si ga bil časih kdo drugačnega želel; a globokočutnega pesnika je žalil pogled po svetu, pogled v samega sebe, da je na večer „praznil bokale“, hotoč se iznebiti skrbi. Bog ve, kaj je Cebina bilo zadnja leta predružačilo. Vsekako pa je mož vreden kratkega življenjepisa v „Učit. Tov.“, saj mu je bil veren sotrudnik že v prvih letnikih. Žal, da tega njegovega sotrudništva ne morem označiti natančneje, ker nimam starejših „Tov.“ letnikov. A Cebin je bil tudi muzik. Kot tak je priobčeval v Mašek-Praprotnikovi „Ceciliji“ svoje poljudne razprave o „harmoniji“ i. t. d. Tudi je bil nekoč c. kr. okrajni šolski nadzornik; povoda torej dovolj, da se ga kdo spomni! Upam, da vsaj ta moj poziv ne ostane glas vpijočega v puščavi!\*) *Carniolus*.

**Sestavek o pravopisju** v našem listu ne zanima le učiteljev, ampak, kakor smo slišali, tudi druge izobražence. Dobro znani slovenski pisatelj in slovničar, g. M. Trnovec, c. kr. deželnega nadsodišča svetnik v Trstu, je med drugim g. pisatelju pisal sledeče: „Kakor kaže prvi del, sestavek (o pravopisju) bo jako dober. Glede izkanja se vjemam povsem z Vami, ker ga je narod odvrigel.“ Končno je g. Trnovec za nemško besedo „Volksschule“ priporočal izraz „prosto-narodna šola“, češ: „Ljudski“ znači „fremd“, ergo imenujmo: Volksschule „prostonarodno šolo“. Čast takemu uradniku, ki se celo v svoji visoki službi še briga za procvit mile materinske naše! Bog ga živi! —

**X. glavna skupščina „Zaveze“** bode v „Narodnem domu“ v Ljubljani dne 3. in 4. vel. srpana po tem-le razporedu:

Dne 3. vel. srpana: I. Ob 8. uri: seja upravnega odbora.

II. Ob 9. uri: slavnostna seja zavezine delegacije, pri kateri se podpiše adresa na Nj. Veličanstvo. (Delegatje v salonski obleki.)

III. Ob 10. uri: Pevska vaja v sobi pevskega društva „Ljubljane“.

IV. Ob 11. uri: Seje odsekov.

V. Ob pol 12. uri: Poklonitev deželnemu predsedniku in izročitev „adrese“ na Nj. Veličanstvo. (Deputacija: gg. Jelenc, Porekar, Luznar, Dimnik, Križman.)

VI. Ob 1. uri: Seja delegacije v veliki dvorani „Narodnega doma“.

VII. Ob 4. uri: Glavna pevska vaja z vojaško godbo v „Sokolovi dvorani“.

VIII. Ob 8. uri: Jubilejni koncert v „Sokolovi dvorani“. Dne 4. vel. srpana: I. Ob pol 7. uri: Zajutrek v „Švicariji“.

II. Ob 8. uri: Sv. maša v stolni cerkvi.

III. Ob 9. uri: Otvoritev in ogledovanje „šolskega muzeja“ na I. mestni šoli v Komenskega ulicah.

IV. Ob 10. uri: X. glavna skupščina „Zaveze“.

V. Ob 2. uri: Banket.

VI. Po banketu: ogledovanje mesta.

Dne 5. vel. srpana: Izlet na Bled.

**Razpisane službe.** Služba glavnega učitelja za slovenski jezik in pedagogiko na ljubljanskem ženskem učiteljsku. Prošnje do 25. rožnika. — Na trirazrednici v Knežaku 3. učno mesto. Prošnje do 10. t. m. pri c. kr. okr. šol. svetu v Postojni. — Na štirirazrednici v Dol. Logatcu 3. ozir. 4. učno mesto. Prošnje do 12. t. m. pri c. kr. okr. šol. svetu v Logatcu.

**Premembe pri učiteljstvu.** G. Ivan Baraga, učitelj v Besnici nad Kranjem, je imenovan učiteljem v Bohinjski Beli; g. Fran Delcott, učitelj v Slivji v Istri, je dobil stalno službo na enorazrednici v Črešnjevcu v

\*) Njegov nekrolog nam bo sestavil naš sotrudnik, gosp. Premec. *Uredn.*

čnom. okraju. — G. Lovro Šah, učitelj v Trbovljah, je postal nadučitelj v Teharjih pri Celju; g. Matej Herič, nadučitelj pri Novi cerkvi, je imenovan nadučiteljem v Cirkovcah.

**Vabilo.** Podpisani cieni se pozvati Vas na VII. redovitu glavnu skupštino, koja će se obdržavati dne 15. lipnja u prostorijah Hrvatske čitaonice u Mihotičih uz slijedeći dnevni red: 1. Pozdrav predsjednika. 2. Čitanje zapisnika zadnje glavne skupštine i odborskih sjednica. 3. Kako da učiteljsko društvo proslavi 50-godišnjicu vladanja Njeg. Veličanstva, našoga premilostivoga cesara i kralja Franja Josipa I. — Predlaže predsjednik. 4. Konačni izpiti na pučkim školama. — Predlaže gosp. Vinko Rubeša. 5. Koje korake treba da poduzmemo, da nam se poboljša materialno stanje. — Predlaže gosp. Kr. Bogatec. 6. Izvješće blagajnika. 7. Pregledanje računa, event. biranje revizijskog odbora. 8. Izvješće delegata o zadnjoj glavnoj skupštini „Zaveze“ u Celju 9. Izbor delegata za glavnu skuštinu „Zaveze“, koja će se obdržavati dne 3. i 4. kolovoza u Ljubljani. 10. Razni predlozi, koje se ima bar 8 dana prije najavit odboru. 11. Biranje novog upravnog odbora. Početak na 10 sata izjutra. Prijatelji učiteljstva i škole bit će dobrodošli.

Odbor „Učiteljskoga društva kotara Volosko“. Sv. Matej, 23. svibnja 1898.

Tajnik:

Fr. Rubeša.

Predsjednik:

Božo Dubrović.

Umoljava se do tada poravnati možebitne račune sa društvenim blagajnikom.

**Zrelostni izpiti.** Na c. kr. moškem in ženskem učiteljšču v Ljubljani so se začeli pismeni zrelostni izpiti dne 1. rožnika t. l. ob osmih zjutraj. Potem slede izpiti iz spretnosti in učni poskusi.

**Stoletnico rojstva Adama Mickiewicza,** prvega, nedosežnega pesnika Poljakov je obhajal poljski narod ves zadnji teden v vel. travnu in sicer pričeni v Lvovu dne 21. in 22. m. m. Kaj je bil ta duševni velikan Poljakom baš v dobi, ko je njih samostojnost ležala tako rekoč na smrtnem odru, zadostuje vzklik v žalostinki na Mickiewicza govornika A. Prusinowski-ja v besedah: „Po izgubi vsake velikosti je postal naš narod po tej duši velik.“ Tudi ostalim nam Slovanom niso neznana neumrljiva dela odličnega poljskega pesnika in z brati Poljaki slavimo tudi mi Jugoslovani v duhu stoletni spomin rojstva ženjalnega pesnika Mickiewicza. Večna slava njegovemu spominu!

**Jubilejne medalje za civilne državne uradnike.**

Kakor sedanji in bivši člani vojske dobe tudi civilni državni uradniki spominske medalje povodom jubileja cesarjevega. Te medalje se bodo delile uradnikom dne 2. grudna. Medalje bodo enake onim, določenim za člene vojske, le trak bude na prvih višnjev, dočim bude na poslednjih rdeč. Vojaških spominskih medalij se razdeli kake 3 milijone. — Kaj pa učitelji?! Gotovo bi bilo šoli v korist, učiteljstvu pa v veliko čast, če bi poklicani činitelji delovali na to, da dobé tudi zaslužni učitelji spominske medalje.

**Izpit učne usposobljenosti** so pred ljubljansko izpraševalno komisijo prebili: a) za meščanske šole: g. L. Jelenc za slovenski jezik, zemljepis in zgodovino s slovenskim učnim jezikom in za nemški jezik kot učni predmet; šolska sestra Metodija Kališek za I. skupino z nemškim učnim jezikom; gdč. Jakobina Tomec za I. skupino s slovenskim in nemškim učnim jezikom; b) za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom gg.: K. Barlé, V. Bercé in F. Reininger; sestra Pia Gabrovec, V. Juvančič, J. Novak, M. Pezdirec, A. Prevc, M. Prosenec, M. Rupnik, O. Sittig, C. Wurner in E. Žerjav; s slovenskim učnim jezikom: g. E. Markošek; z nemškim učnim jezikom gospodična C. Hiti.

**Gg. slovenskim pisateljem in pesnikom!** Kakor druga gledališča bode proslavilo tudi slovensko gledališče v Ljubljani jubilej 50letne vlade Njega Veličanstva cesarja Frančiška Josipa I. s sijajno slav-

nostno, predstavo. Kakor druga gledališča pa naj bi uprizorilo takrat tudi slovensko gledališče izvorno slavnostno igro, ki bi bila umestna za to svečano priliko. Zategadelj pozivlje podpisani odbor dramatičnega društva v Ljubljani vse gg. slovenske pisatelje in pesnike, da spišejo za omenjeno slavnostno priliko igro, katere snov bi bila vzeta iz slavne zgodovine Habsburžanov sploh ali specijalno iz dramatičnih dogodkov bogate dobe našega presvetlega vladarja. Odbor ne stavi gg. pisateljem nobenih mej, a prosi jih, naj bi se pri izboru dramatične snovi ozirali kolikor toliko na večstoletno razmerje Slovencev do visoke cesarske hiše. Odbor prepušča gg. pisateljem tudi glede oblike ali pesniške vrste povsem svobodne roke, da spišejo torej ali zgodovinsko dramo ali simbolistično pravljico ali venec alegoričnih slik z vsem možnim sceničnim aparatom. Vendar pa naj se proračuni obseg dela — ki se bode seveda nagradilo — tako, da pri uprizoritvi ne bo presegalo 1½ ure.

Gg. pisatelji naj blagovolijo doposlati rokopise svoje jubilejne igre vsaj do 15. septembra 1898. l.

V Ljubljani, dne 23. vel. travna 1898.

Odbor dramatičnega društva v Ljubljani.

**Zahvala.** Slavna hranilnica in posojilnica za ljubljansko okolico je darovala tekom treh let ljudski šoli pri sv. Petru v Ljubljani za šolske potrebščine 45 gld.

Za ta lepi dar zahvaljuje se uljudno krajni šolski svet.

V Ljubljani pri sv. Petru 6. rožnika 1898.

M. Malenšek, predsednik.

**Zahvala.** Slavna posojilnica v Črnomlju je darovala šoli v Gribljah za napravo šolske zastave 10 gld., za kateri znesek se podpisano šolsko vodstvo iskreno zahvaljuje.

Šolsko vodstvo v Gribljah, dne 23. vel. travna 1898.

Alojzij Potočnik, šolski voditelj.

## Jubilejni koncert

v proslavo 50 letnice cesarjevega vladanja.

Oglašenci: Marija Šešarg, učiteljica in Jak. Marn, nadučitelj, oba na Viču; Marija Rooss, učiteljica v Kranju; Ivana Kralj, učiteljica v Središču; Julija Valentinčič, učiteljica na Humu; Anton Kosi, učitelj v Središču; Fran Megla, učitelj pri Svetinjah; Adolf Rozina, učitelj v Ormožu; Edmund Lacharner, učitelj v Kranju; Ivan Kiferle, učitelj v Podbrezju; Josip Ozana, učitelj na Svibnem (Dol.); Ida Kavčič, učiteljica pri Sv. Križu (Gor.); Marica Mahorčič, učiteljica v Šturijah; Anton Hohnjec, učitelj v Podsredi; Katica Koren, učiteljica in Ivan Kuret, nadučitelj v Dekani pri Kopru; Evelina Valentič, učiteljica na Katinari pri Trstu; Marija Hacin, učiteljica na Dobravi pri Kropi; Angelica Pavčič in Anton Pavčič, nadučitelj v Kostanjevici; Marija Bavdek, učiteljica; Marija Rupnik, učiteljica; Ivan Rupnik, nadučitelj in Ivan Malnarič, učitelj, vsi štirje v Leskovcu; Rafaela Rupnik, učiteljica v Dragatušu; Janko Vozelj, učitelj v Št. Lovrencu.

Pevske vaje na binkoštni torek se je udeležilo okolo 50 pevk in pevcev. Iskreno jih zahvaljamo za njihovo požrtvovalnost! Druga pevška vaja bo na praznik sv. Petra in Pavla dne 29. t. m. ob 9. uri zjutraj v „Narodnem domu“. Naj se udeleže te pevške vaje gospice kolegije in gospodje kolegi kar v največjem številu! Brez pevskih vaj je dovršen koncert nemogoč. Pri jubilejnem koncertu mora pokazati slovensko učiteljstvo, koliko zna!

Te dni bomo razposlali note. Pevke in pevci dobe: dr. Ipavčev „Zavezno“, B. Smetane zbor vaščanov iz „Prodane neveste“, Nedvčedov mešani zbor „Vijolčni vonj“, Foersterjev mešani zbor „Domovina“, Foersterjev „Venec Vodnikovih in na njega zloženih pesmi“ in Stegnarjev, za to slavnost zloženi moški zbor „Plemstvo“. Cesarsko pesem zna vsak na pamet. — Ostale točke vzporeda bodo izvrševali orkerster in solisti.

Kdorkoli se udeleži X. zborovanja „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ dne 3. in 4. vel. srpana, naj to naznani ljubljanskemu krajevnemu odboru, oziroma njegovemu tajniku na dopisnici. Poleg imena naj tudi zapiše, kje želi stanovati: ali v hotelu, ali v privatni hiši. Tako bo olajšano delo odseku za prireditev stanovanj in tako se tudi izognemo zmešnjavam, ki niso izključene ob takih prilikah. Pri prihodu v Ljubljano dobi vsak in vsaka v spodnjih prostorih „Narodnega doma“ listek, na katerem bo zapisano njegovo ime ter ulica in številka stanovanja.

Gospice kolegince nastopijo pri koncertu dne 3. vel. srpana in pri slavnostnem zborovanju dne 4. vel. srpana v koncertnih toaletah, gospodje tovariši pa naj prineso poleg navadne obleke tudi salonsko, ali vsaj črno obleko.

### Listnica uredništva:

Gosp. A. V. na R.: Vprašate nas, kako je to, da še ni odobreno „Drugo berilo in slovnica“, sestavila M. Josin in E. Gangl, učitelja v Ljubljani. Kolikor smo pozvedeli, so krivi gg. ocenjevalci. Knjigo sta namreč sestavila dva ljudska učitelja, in to je seveda največja napaka šolske knjige! Drugo je pa še to, da sestavljajo nekje tudi berilo ter bi zato brzokone radi preprečili odobrenje tega berila. Tretjič pa je založil to knjigo g. Bamberg in ne c. kr. šolskoknjizna zaloga. Kar izda knjig ta, so vse dobre, to se razume, za nič je pa vse, kar napravimo učitelji. Nekateri gospodje nas jako čudno sodijo in cenijo, in nekega lepega dne bomo morali povedati še kaj več! Josinova-Ganglova knjiga je sedaj na Dunaju in bo brezdvomno odobrena, da jo bomo s prihodnjim šolskim letom že lahko uvedli v šolah ter se tako rešili dosedanjega skrupulca. Znano nam je, da sta Josin in Gangl v rokopisu baš te dni dokončala tudi tretje berilo, ki izide v istem založništvu, kakor je izšlo to nesrečno drugo berilo. Habent sua fata libeli!

### Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga dá zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka svota, ki jo odjemavec izplača, zabilježijo v prid konviktu.

1. **Jos. Petrič** — zaloga raznovrstnih šolskih zvezkov, peres z napisom: „Učiteljski konvikt“ in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, sv. Petra cesta št. 6.
2. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
3. **Miličeva tiskarna** — zaloga uradnih spisov i. t. d. — v Ljubljani, Stari trg.
4. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Kongresni trg.

5. **Šeberjeva tiskarna** v Postojini, zaloga uradnih spisov itd.
  6. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
  7. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
  8. **J. C. Mayer** — trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Kongresni trg.
  9. **J. A. Skaberné** — trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani, Mestni trg.
  10. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
  11. **Anton Krejči**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfovih ulicah v Ljubljani.
  12. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod trančo.
  13. **Kavčič & Lilleg** — „Pri zlatorogu“ — trgovina s specerijskim blagom v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
  14. **Jeglič & Leskovic**, trgovina s specerijskim blagom na Jurčičevem trgu v Ljubljani.
  15. **F. P. Vidic & Comp.** Tovarna lončenih peči in glinastih izdelkov, opekarna, zaloga stavbinskega blaga v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
  16. **Filip Fajdiga**, mizar in trgovina s pohištvo v Prešernovih ulicah št. 50 (nasproti novi pošti) v Ljubljani.
- Banka „Slavija“** v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, daje od učiteljskih zavarovanj provizijo „Zavezi slovenskih učiteljskih društev.“
- Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu „Svoji k svojim!“ podpira v prvi vrsti te tvrdke.

Na zahtevanje se pošilja brezplačno  
ilustrovani cenik  
za navadne in c. kr. izključljivo privilegovane  
harmonije in didaktofone.

V obila naročila se priporoča tvrdka:

(2) **Jos. Lenarčič & Comp.**  
na Vrhniki pri Ljubljani.

### GRIČAR & MEJAČ

LJUBLJANA  
Prešernove ulice št. 9  
priporočata svojo  
bogato zalogo izgotovljene  
**moške in ženske obleke**  
v vsaki velikosti ter najboljše  
perilo in zavratnice po naj-  
nižji ceni.

Kdor si kupuje obleko,  
ogleda naj si najprvo na-  
jino zalogo.

Naročila po meri  
izvršujejo se točno in ceno  
na Dunaju.

Ilustrovani ceniki se razpošiljajo  
franko in zastonj.

P. i. učiteljstvu znižane cene.

V založništvu podpisane  
tiskarne so izišle in se do-  
bivajo po 50 kr. knjiga:

### Pripovedke

iz avstrijske zgodovine

Nabral in priredil

**Jakob Dimnik**

učitelj v Ljubljani.

Tiskarna R. Milic.

Slovensko učiteljsko društvo \*  
je izdalo in založilo te-le knjige:

*Komensky - Ravnikar:*  
„Didaktika“ . . . . . 50 kr.  
*Dimnik: „Domoznanstvo*  
*v ljudski šoli“ . . . . . 50 „*  
*\* \* „Učiteljski večeri“ 20 „*  
*Ciperle: „Národna vzgoja“ 30 „*  
Vse te knjige se dobivajo pri  
upravnistvu našega lista; pri ured-  
nistvu se pa dobiva:  
*Dimnik: „Domača vzgoja“ 1 gld.*

### Fr. Čuden

urar v Ljubljani

Mestni trg št. 25 Sv. Petra cesta 2  
priporoča svojo bogato za-  
logo vsakovrstnih

žepnih in stenskih ur

**budilnikov, prstanov,**

**uhanov, šivalnih strojev**

od 25 gld. naprej,

**biciklov od 100 gld. naprej.**

Popravila se izvršujejo na-  
tančno in točno.

Novi cenovniki na zahte-  
vanje franko in zastonj.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnogoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/5 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petitvrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 3 gld.